

Opažanje prosečne svetline – brze i precizne procene na malim poduzorcima

Konstantin Tomić¹

¹Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, Laboratorija za eksperimentalnu psihologiju

Pri opažanju prirodnih scena, naš vizuelni sistem prividno reprezentuje više objekata nego što može zadržati u vizuelnoj radnoj memoriji. Mehanizam grupnog kodiranja nudi objašnjenje toga kako vizuelni sistem prevazilazi ovo ograničenje. Naime, grupe sličnih objekata reprezentovane su kao skupovi – vizuelni sistem ih kodira zbirno, kao proseke i varijabilnosti vizuelnih odlika u datom skupu. Demonstrirajući ovaj fenomen, opsežna empirijska građa pokazuje ljudsku sposobnost brzog i preciznog procenjivanja proseka brojnih odlika – od prosečne facijalne ekspresije do prosečne boje skupova. Iako mnogi radovi istražuju opažanje prosečne boje, većina ovih radova ispituje dimenziju tonaliteta, dok se samo dva rada bave prosečnom svetlinom. U ovom izlaganju će biti predstavljeno istraživanje kojim sistematski ispitujuemo ljudsku sposobnost procenjivanja prosečne svetline.

Serijom od četiri eksperimenta izmerena je preciznost procena prosečne svetline i modelovan je broj korišćenih stimulusa pri formiranju tih procena. Ispitanici su prosečnu svetlinu prethodno prikazanog skupa sivih kružića reprodukovali pomoću slajdera, a između grupa su varirani parametri eksperimenta: dužina prikazivanja skupa, veličina skupa i varijabilnost u svetlini. U skladu sa prethodnim istraživanjima prosečne boje, pokazano je da je opažanje prosečne svetline precizno, brzo, nezavisno od veličine skupa i zavisno od varijabilnosti skupa. Ipak, modelovanjem je ustanovljeno da ispitanici ovu visoku preciznost postižu koristeći se malim poduzorkom stimulusa. Naime, u određenim eksperimentalnim uslovima naši ispitanici su koristili manje od 2 stimulusa pri proceni prosečne svetline, što dovodi u pitanje da li ispitanici zaista uprosečavaju svetline. Ipak, dužim prikazivanjem skupa sa više članova i većom varijabilnosti svetlina osigurano je da svaki ispitanik integriše više od 2 stimulusa, time po prvi put rigorozno demonstrirajući ljudsku sposobnost uprosečavanja svetlina. Pri kraju izlaganja ćemo diskutovati teorijski status i moguću ulogu ove sposobnosti u širem kontekstu opažanja.